

Jaarplan 2023

Datum	13-03-2023	Aantal bladen	-
Opsteller	Kennisplatform Bureau	Referentie	KP 20230313

---

1. Kennisplatform EMV in 2023

Het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid (Kennisplatform EMV) is een samenwerkingsverband van RIVM, TNO, DNV, RDI, GGD GHOR Nederland en ZonMw.

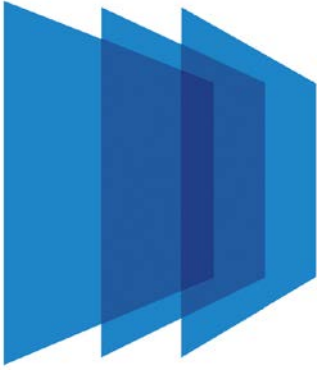
De afgelopen jaren heeft het Kennisplatform EMV een actieve rol gespeeld bij het adresseren en beantwoorden van vragen en zorgen in de maatschappij over gezondheidseffecten van elektromagnetische velden. Hierdoor kon de maatschappij (professionals, burgers, consumenten en andere geïnteresseerden en betrokkenen) snel worden geïnformeerd over actuele ontwikkelingen. Deze maatschappelijke meerwaarde van het Kennisplatform zal gezien de genoemde technische en maatschappelijke ontwikkelingen in de nabije toekomst ook relevant zijn.

De zorgen over gezondheid rond EMV van bronnen zoals mobiele telefoons, zendmasten en hoogspanningslijnen zijn een vast gegeven in de maatschappij. Vooral bij de aanleg van nieuwe infrastructuur, zoals zendmasten en hoogspanningslijnen, en bij nieuwe ontwikkelingen zoals de uitrol van het 5G-netwerk neemt de bezorgdheid toe. Met name in 2020 bereikte de maatschappelijke aandacht een hoogtepunt, met de start van de uitrol van het 5G-netwerk. Maar ook daarna bleven er zorgen rond EMV in de maatschappij.

De komende jaren is een aantal ontwikkelingen te verwachten. Als er veranderingen zijn, dan worden daarover vragen gesteld:

- De uitrol van 5G op de andere frequenties; de frequentieveiling van de 3,5 GHz-band is voorzien in 2023. Mensen stellen vragen over small cells die hiermee gebruikelijker worden. Het (mogelijk) toekomstige gebruik van de 26 GHz-band geeft soms bezorgdheid. En de ontwikkeling gaat verder: er wordt al gewerkt aan de ontwikkeling van 6G.
- De energietransitie, waarvoor meer elektrische infrastructuur nodig is die dichterbij en meer zichtbaar aanwezig is voor omwonenden (zoals transformatorstations en -huisjes, zonneparken, buurtbatterijen). Ook binnen en rond woningen zijn er veranderingen: er komen bijvoorbeeld steeds meer zonnepanelen, warmtepompen en oplaadsystemen en mensen koken vaker elektrisch en maken meer gebruik van elektrisch vervoer
- De toename van het aantal draadloze toepassingen, zowel in de woon- als in de werkomgeving. Hieronder vallen ook ontwikkelingen op radar-gebied

De activiteiten in dit Jaarplan zijn gericht op de periode van begin januari tot eind december 2023. Deze activiteiten passen binnen het 'Algemeen Kader Kennisplatform EMV 2020-2023'.

2. Thema, kerntaak en additionele taken

Zie 'Algemeen kader Kennisplatform EMV 2020-2023' op de website:

<https://www.kennisplatform.nl/over-het-kennisplatform-elektromagnetische-velden/>

3. Jaarplan 2023

3.1. Activiteiten van het Kennisplatform in 2023

In 2023 bestaan de activiteiten van het Kennisplatform uit:

- Het opstellen van nieuwe informatie over actuele onderwerpen (of actualisering van bestaande informatie), met maatschappelijke input/feedback vanuit de organisaties die deelnemer zijn in de Klankbordgroep EMV, vanuit gesprekken met stakeholders en via inbreng van de in het Kennisplatform deelnemende organisaties. Deze informatie is primair bruikbaar voor professionals om de maatschappij te informeren, maar toegankelijk en eenvoudig leesbaar voor iedereen door het gebruik van de Q&A-vorm
- Het duiden van wetenschappelijke ontwikkelingen die bijvoorbeeld nieuwe inzichten bieden of veel media-aandacht krijgen, in de vorm van eerste indrukken en memo's. Deze berusten op een wetenschappelijke basis en op maatschappelijke context (i.e. via inbreng van de deelnemende organisaties, eventuele gesprekken met stakeholders). Criteria voor het opstellen van eerste indrukken zijn vermeld in paragraaf 3.3 'Eerste indrukken'
- Het plaatsen van de eerste indrukken (nieuws), memo's en informatie over onderwerpen op de website en verspreiding via e-mail en media
- Het meewerken aan verzoeken van de media om interviews of andere informatie
- Het meewerken aan verzoeken voor inhoudelijke presentaties t.b.v. cursussen en andere informatieve bijeenkomsten.

Het Kennisplatform EMV streeft ernaar om informatie te leveren die past binnen de actuele maatschappelijke informatiebehoefte en wetenschappelijke ontwikkelingen. De nadruk ligt hierbij op publicatie op de website in de vorm van vragen en antwoorden rond thema's. Daarnaast wordt geïnventariseerd of andere vormen van publiekscommunicatie effectief kunnen worden ingezet.

Het Kennisplatform EMV streeft er tevens naar zijn huidige rol uit te breiden met een meer proactieve maatschappelijk verbindende rol. Die rol is nodig om ruimte te creëren voor het gesprek over de inhoudelijke achtergronden bij de verschillende maatschappelijk voorkomende beelden en standpunten ten aanzien van EMV. Dat kan bijvoorbeeld door het organiseren van denkgroepen rond thema's (zie ook 3.5).

3.2. Voorstel invulling inhoudelijke activiteiten in 2023

Alle inhoudelijke informatie die het Kennisplatform opstelt wordt gedeeld op de website www.kennisplatform.nl. De meeste informatie wordt gegroepeerd onder één van de 10 onderwerp-tegels.

De inhoudelijke activiteiten van het Kennisplatform EMV bestaan in 2023 uit drie hoofdactiviteiten:

- Opstellen nieuwe informatie over specifieke onderwerpen
- Duiden van nieuwe ontwikkelingen
- Updaten bestaande informatie

In 2023 verwacht het Kennisplatform duidelijk meer nieuwe ontwikkelingen dan andere jaren, dus het duiden van nieuwe ontwikkeling vergt meer inspanning dan het opstellen van nieuwe informatie over specifieke onderwerp.

Opstellen nieuwe informatie over specifieke onderwerpen

Prioriteiten in het opstellen van nieuwe informatie (Q&As) in 2023 zijn:

- Wetenschappelijke onderzoeksmethoden: welke typen onderzoek zijn er? Aandacht voor randvoorwaarden en (on)mogelijkheden, mensen helpen duiden wat een publicatie betekent. Basis hiervoor is een kennisbericht uit 2014, dat voor de gemiddelde lezer te complex is. Ook aandacht voor het onderscheid tussen wetenschappelijke feiten en interpretaties die daarop berusten.
- Output van de in 2022 opgestarte Denkgroep Vuile stroom
- Draadloos opladen van voertuigen (niet alleen statisch opladen op een parkeerplaats, maar ook opladen tijdens het rijden, waardoor accu's kleiner worden)
- EMV van infrarood-panelen
- Meten van EMV met apps op mobiele telefoon
- Uitbreiding mogelijke onderwerpen rond effecten op flora en fauna (nader te bepalen, bijvoorbeeld vee of vogels).

Duiden van nieuwe ontwikkelingen

In 2023 zullen naar verwachting een aantal belangrijke rapporten/adviezen verschijnen. Ook zullen er wijzigingen in wetgeving en (mogelijk) beleid worden doorgevoerd. Hierover zal het Kennisplatform informatie opstellen, in de vorm van Q&As, nieuwsberichten of Eerste Indrukken (zie volgende paragraaf):

- Herijking Voorzorgbeleid
- WHO-rapport over 5G
- Tweede frequentieveiling 5G (3,5 GHz)
- EU-onderzoeksprogramma "Exposure to electromagnetic fields (EMF) and health" (HORIZON-HLTH-2021-ENVHLTH-02-01), waaraan RIVM en RDI bijdragen via het consortium NextGEM (www.nextgem.eu)
- AMvB voor het invoeren van de RF-blootstellingslimieten
- Ter overweging: inrichting Denkgroep of organiseren themabijeenkomst.

Updaten bestaande informatie op de website

Aan de hand van nieuwe ontwikkelingen in wetenschap, maatschappij of beleid zal de huidige informatie op de website worden aangepast om het zo actueel mogelijk te houden. Dat kan met name het geval zijn voor:

- Nieuwe ontwikkelingen rond onderzoek/review voor 5G (o.a. WHO-publicatie)
- De implementatie van de ICNIRP-2020-blootstellingslimieten: consequenties en aanpassing blootstellingslimieten
- Herijking voorzorgbeleid elektriciteitsvoorziening: dit vergt mogelijk een grondige aanpassing van de informatie op de tegel "Hoogspanningslijnen en elektriciteitsnetwerk". Speciale aandacht hierbij voor informatievoorziening naar gemeenten.

3.3. Eerste indrukken

Bij het duiden van nieuwe ontwikkelingen kunnen voor een aantal (wetenschappelijke) publicaties door het Kennisplatform EMV 'Eerste indrukken' worden opgesteld (gemiddeld 4 à 5).

Het Kennisplatform EMV kan besluiten eerste indrukken op te stellen over publicaties:

- die nieuwe inzichten geven over gezondheidseffecten van elektromagnetische velden;
- die bestaande inzichten bevestigen, maar opvallend goed zijn uitgevoerd;
- waarover in de media wordt bericht;
- waarover een deelnemer in het Kennisplatform EMV een bericht wenst.

Het Kennisplatformbureau stelt een eerste indruk op die desgewenst verder wordt uitgewerkt tot een uitgebreider bericht, dat zonodig met andere deelnemers wordt afgestemd. Met behulp van deze combinatie van berichten worden professionals snel geïnformeerd en wordt de informatie over onderwerpen (onder de onderwerp-tegels) actueel gehouden. De aan het Kennisplatform

EMV deelnemende organisaties beoordelen daarvoor op reguliere basis (wetenschappelijke) publicaties. De leden van het Wetenschapsforum (zie paragraaf 4) hebben hierbij een signalerende taak.

3.4. Website

Het Kennisplatform EMV heeft in de afgelopen jaren veel energie gestoken in het opnieuw vormgeven van de website en het verbeteren van de vindbaarheid, toegankelijkheid en leesbaarheid van de informatie. De informatie sluit beter aan bij de vragen die in de maatschappij leven en geeft antwoord op die vragen, in voor iedereen begrijpelijke taal. Hiermee kunnen burgers zelf de informatie raadplegen en kunnen professionals direct gebruik maken van consumentvriendelijk geformuleerde informatie.

De geplande activiteiten rondom de website voor 2023 zijn:

- het blijvend actueel houden van de vragen en antwoorden (zie ook 3.2), inclusief de onderlinge verwijzingen, (externe) links, infographics, e.d.
- toevoeging van nieuwe infographics en (mogelijk) video's ter verduidelijking van bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld hoe werkt een radar, hoe werkt de richtwerking van 5G)
- monitoren van bezochte pagina's door middel van Google Analytics
- monitoring van zoekgedrag van bezoekers
- updaten en onderhouden van de voorzieningen.

3.5. Organisatorische activiteiten in 2023

De geplande organisatorische activiteiten voor 2023 zijn:

- Jaarplan 2023
  - opstellen Jaarplan 2023, met raadpleging van de Klankbordgroep EMV.
- Jaarverslag 2022
  - opstellen Jaarverslag 2022

Aandachtspunten voor het Wetenschapsforum in 2023 zijn:

- signaleren van wetenschappelijke ontwikkelingen
- monitoren actualiteit in relatie tot bestaande informatie op website
- borgen van wetenschappelijke informatie in de berichtgeving (inclusief de infographics en/of filmpjes)

Aandachtspunten voor het Communicatieforum in 2023 zijn:

- signaleren van maatschappelijke vragen en ontwikkelingen
- mogelijk maken van heldere publiekscommunicatie, keuze voor en invulling van infographics en/of filmpjes op de website en aandacht voor de vindbaarheid van de website
- evaluatie van de bestaande communicatievormen en beter in beeld brengen van EMV-informatiebehoefte bij burgers/consumenten.

De geplande bijeenkomsten voor 2023 zijn:

- Bestuur: vier bijeenkomsten
- Wetenschapsforum: drie forumbijeenkomsten en twee gezamenlijke bijeenkomsten met het Communicatieforum (zie paragraaf 4)
- Communicatieforum: drie forumbijeenkomsten en twee gezamenlijke bijeenkomst met het Wetenschapsforum
- Klankbordgroep EMV: één bijeenkomst (bespreking van jaarplan 2023 en activiteiten 2022, bespreekpunten door de deelnemers in de Klankbordgroep).

In 2022 is na een verzoek in de Klankbordgroep gestart met een Denkgroep Vuile Stroom, waarin zowel mensen die zorgen hebben rond blootstelling aan vuile stroom als mensen die

vanuit het bedrijfsleven/onderzoek met netvervuiling te maken hebben in dialoog gaan over mogelijke handelingsperspectieven. In 2023 wordt deze Denkgroep voortgezet.

Indien gewenst door het Kennisplatform en mits aanvullend gefinancierd kunnen door het Kennisplatform denkgroep(en) voor specifieke thema's worden georganiseerd. Hierdoor wordt ruimte gecreëerd voor het gesprek over de inhoudelijke achtergronden bij de verschillende beelden en standpunten rond EMV die voorkomen in de maatschappij. Thema's voor denkgroepen kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Een denkgroep na het opstellen van het nieuwe voorzorgbeleid voor magneetvelden van de elektriciteitsvoorziening: wat betekent dit voor omwonenden, gemeenten en netbeheerders?.
- Een denkgroep voor bepaalde aspecten van het 5G-netwerk (bijvoorbeeld blootstellingsscenario's).

4. Structuur van het Kennisplatform EMV in 2023

Bestuur en voorzitter

Het Bestuur van het Kennisplatform EMV bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties op directeursniveau. Voorzitter van het Bestuur is mr. dr. A.G.J.M. Rombouts, voormalig Burgemeester van 's-Hertogenbosch en momenteel lid van de Eerste Kamer. Als onafhankelijk persoon mag van hem worden verwacht dat hij de verschillende partijen binnen het Kennisplatform EMV weet te verbinden. Daarnaast kan hij door zijn ervaring richting burgers de functie van boegbeeld en spreekbuis vervullen. Bovendien is de heer Rombouts vanwege zijn wetenschappelijke achtergrond in staat om aan onderzoekers de juiste vragen te stellen en waar nodig door te vragen.

Het Bestuur wordt ondersteund door de algemeen secretaris. De algemeen secretaris heeft de dagelijkse leiding die wordt gecoördineerd vanuit het platformbureau dat bij het RIVM is ondergebracht.

Communicatieforum

In het Communicatieforum zijn alle deelnemende organisaties vertegenwoordigd. Voorzitter is dr. F. Woudenberg. Het Communicatieforum heeft binnen het Kennisplatform EMV een centrale rol bij de signalering van maatschappelijke vragen, zodat de berichten zo goed mogelijk aansluiten bij die vragen. Het Communicatieforum adviseert over het helder formuleren van de inhoudelijke berichten.

Het Communicatieforum streeft naar:

- verbetering van de zichtbaarheid van het Kennisplatform EMV en het functioneren als spil in de samenleving als het gaat om vragen over EMV en gezondheid;
- meer nadruk op proactief communiceren;
- meer aandacht voor keuzemogelijkheden (handelingsperspectief);
- afstemming tussen de deelnemende organisaties aan het Kennisplatform EMV, vooral bij publiekscommunicatie;
- verbetering van de aandacht voor effectiviteit van de producten van het Kennisplatform EMV en de afstemming op de doelgroepen.

Wetenschapsforum

In het Wetenschapsforum zitten vertegenwoordigers van alle deelnemende organisaties. Voorzitter is prof. dr. ir. E.R. Fledderus (geen vertegenwoordiger van een deelnemende organisatie). Het is de taak van de leden van het Wetenschapsforum om wetenschappelijke ontwikkelingen tijdig te signaleren en correct samen te vatten. Verder zorgen zij voor de inhoudelijke voorbereiding van berichten, memo's en reacties van het Kennisplatform EMV op

publicaties. Het Wetenschapsforum behandelt ook vragen die door één of meer deelnemende organisaties worden gesteld.

Het Wetenschapsforum streeft naar:

- het met kennis en keuzemogelijkheden ondersteunen van de verschillende verantwoordelijken bij het omgaan met elektromagnetische velden en de mogelijke risico's daarvan;
- aandacht voor de complete dekking en borging van de kennisterreinen door de deelnemers waaronder ook de sociaal-maatschappelijke aspecten daarvan;
- actief benutten van de expertise buiten het Kennisplatform EMV (wetenschapspool);
- ook aandacht voor de gezondheidsbevorderende, therapeutische en andere mogelijkheden van EMV.

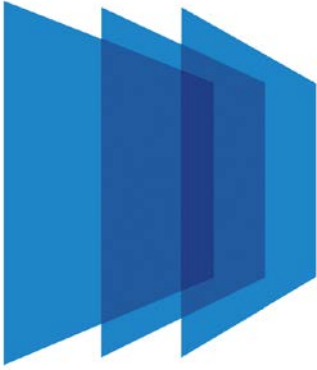
Klankbordgroep EMV en thema-/denkgroep(en) voor EMV

In de Klankbordgroep EMV nemen landelijke organisaties deel, die gezamenlijk de verschillende belangen en visies vertegenwoordigen. Jaarplan en activiteiten van het Kennisplatform EMV worden besproken in de Klankbordgroep EMV.

Desgewenst kunnen, mits aanvullend gefinancierd, maatschappelijke vragen, aanwezige kennis en keuzemogelijkheden worden besproken in één of meer denkgroepen. Deelnemers in deze denkgroepen zijn vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties, vertegenwoordigers uit organisaties die deelnemen in de Klankbordgroep EMV, aangevuld met vertegenwoordigers van andere belanghebbende organisaties of deskundigen. In sommige gevallen kunnen ook individuele deelnemers uit het algemene publiek (technologiegebruikers en/of consumenten) worden uitgenodigd om deel te nemen.

Samenwerking met de Gezondheidsraad

Het Kennisplatform EMV werkt samen met de Gezondheidsraad. Het Kennisplatform EMV en de Gezondheidsraad hebben daartoe werkafspraken gemaakt. De Gezondheidsraad heeft een wettelijk verankerde adviestaak richting regering en parlement. Voor elektromagnetische velden betekent dit dat regering en parlement ad-hoc vragen kunnen worden gesteld aan de Gezondheidsraad; de permanente Commissie Elektromagnetische Velden is per 1 januari 2023 opgeheven. Het Kennisplatform overlegt waar het voor de goede en volledige maatschappelijke duiding nodig is met de Gezondheidsraad. Het Kennisplatform kan daarbij in reactie op nieuwe informatie of maatschappelijke vragen de Gezondheidsraad verzoeken om duiding, advies of nadere toelichting.

5. Voorlopige begroting 2023

Het Kennisplatform EMV wordt gefinancierd door de rijksoverheid (ministeries van EZK, VWS, BZK). De financiering is gebaseerd op het uitvoeren van de activiteiten zoals vastgelegd in het 'Algemeen Kader Kennisplatform EMV 2020-2023' (zie <https://www.kennisplatform.nl/over-het-kennisplatform-elektromagnetische-velden/>).

De rijksoverheid is samen met andere belangenvertegenwoordigende organisaties deelnemer in de Klankbordgroep EMV waarmee het Bestuur van het Kennisplatform EMV jaarlijks voor vaststelling het Jaarplan bespreekt.

De voorlopige begroting is gebaseerd op het jaarlijkse richtbedrag volgens de afspraak met de financier. Het jaarlijkse richtbedrag is € 600.000.

Tabel 1: Overzicht voorlopige begroting 1 januari t/m 31 december 2023

Posten		Begroot bedrag <u>2023</u> €
1	Bureau - Capaciteit en huisvesting	170.000
	- Materiële kosten bureau	1.000
2	Ondersteuning Wetenschapsforum	82.000
3	Ondersteuning Communicatieforum	47.000
4	Voorzitter vergoeding plus onkosten	27.000
5	Organisatiekosten Klankbordgroep EMV, denkgroepen, vergaderingen, conferenties en publicaties	8.000
6	Basisregeling deelnemers Kennisplatform EMV, deelname activiteiten, ondersteuningsvragen, voorbereiding berichten	235.000
7	Onderhoud elektronische werkomgeving en website	30.000
	Totaal jaar	600.000